

Η ζωή και η κοινωνία στις χώρες που είναι υποψήφιας για ένταξη στην ΕΕ

Εισαγωγή

Με την πάροδο των ετών, η ευρωπαϊκή έρευνα για την ποιότητα ζωής (EQLS) του Eurofound έχει εξελιχθεί σε ένα πολύτιμο σύνολο δεικτών που συμπληρώνουν τους παραδοσιακούς δείκτες οικονομικής ανάπτυξης και βιοτικού επιπέδου, όπως το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ή το εισόδημα. Οι δείκτες EQLS παρέχουν ένα ευρύ φάσμα στοιχείων, τα οποία μπορούν να συμβάλλουν στην παρακολούθηση και στον καθορισμό των προτεραιοτήτων για τις υποψήφιας για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση χώρες, οι οποίες θα πρέπει να εναρμονίσουν συγκεκριμένες πολιτικές με τις πολιτικές της ΕΕ και να εφαρμόσουν μεταρρυθμίσεις.

Οι σημερινές πέντε υποψήφιας για ένταξη στην ΕΕ χώρες — Αλβανία, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία, Σερβία και Τουρκία — συμπεριλήφθηκαν στο «κύμα ένταξης» του 2016 της έρευνας EQLS, ενώ πληροφορίες σχετικά με τις αλλαγές που επήλθαν με την πάροδο του χρόνου είναι διαθέσιμες για ορισμένες χώρες, με βάση τις τελευταίες έρευνες (2003, 2007 και 2011). Η παρούσα έκθεση εξετάζει τρεις ευρείς τομείς — την ποιότητα ζωής, την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών και την ποιότητα της κοινωνίας — και καλύπτει τους εξής δείκτες:

- υποκειμενική ευημερία, βιοτικό επίπεδο, εκφάνσεις της φτώχειας και ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής
- υγειονομική περίθαλψη, μακροχρόνια φροντίδα, φύλαξη παιδιών και άλλες δημόσιες υπηρεσίες
- κοινωνική ανασφάλεια, αντίληψη του κοινωνικού αποκλεισμού και των κοινωνικών εντάσεων, εμπιστοσύνη στους ανθρώπους και στους θεσμούς, συμμετοχή στην κοινότητα, καθώς και συμμετοχή στην κατάρτιση

Η έκθεση αποτελείται από ένα εισαγωγικό κεφάλαιο και πέντε προφίλ για κάθε χώρα.

Πλαίσιο πολιτικής

Οι δείκτες για την ποιότητα ζωής, την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών και την ποιότητα της κοινωνίας συμβάλλουν ώστε κατά τον σχεδιασμό των πολιτικών και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων να λαμβάνεται υπόψη η οπτική των πολιτών. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν κοινωνικοί δείκτες για τις υποψήφιας χώρες, ή οι κοινωνικοί δείκτες δεν είναι πλήρως συγκρίσιμοι με τους δείκτες της ΕΕ, τα δεδομένα ερευνών μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εναλλακτική επιλογή, για να γίνει εκτίμηση των διαφορών που παρουσιάζουν οι χώρες και των πιθανών τομέων ενδιαφέροντος για τις εθνικές πολιτικές.

Τα πορίσματα σχετικά με την ποιότητα ζωής, τις δημόσιες υπηρεσίες και την κοινωνία είναι χρήσιμα τόσο από εθνική σκοπιά όσο και στο πλαίσιο των τομέων που εξετάζονται στη διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ. Τα πορίσματα μπορούν επίσης να εφαρμοστούν και στο ευρύτερο πλαίσιο των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), τους οποίους οι χώρες συχνά δυσκολεύονται να αξιολογήσουν λόγω έλλειψης ολοκληρωμένων μέτρων παρακολούθησης.

Η συγκριτική προσέγγιση των δεικτών EQLS μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση των μεσοπρόθεσμων εξελίξεων στην κοινωνία, καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τόσο στην ΕΕ όσο και στις χώρες εταίρους της.

Κύρια μηνύματα

- Στις υποψήφιας χώρες, τα επίπεδα ικανοποίησης από τη ζωή και ευτυχίας εξακολουθούν να είναι κατώτερα από τα αντίστοιχα επίπεδα στα κράτη μέλη της ΕΕ.
- Όπως σε πολλές χώρες, το επίπεδο ευτυχίας είναι υψηλότερο από το επίπεδο ικανοποίησης από τη ζωή. Το χάσμα μεταξύ του δείκτη ευτυχίας και του δείκτη ικανοποίησης από τη ζωή δείχνει ότι, παρά την περιορισμένη ικανοποίηση από τη ζωή, οι άνθρωποι μπορεί να είναι συναισθηματικά ικανοποιημένοι χάρη στους οικογενειακούς και κοινωνικούς δεσμούς.

- Οι επιδόσεις των υποψήφιων χωρών είναι χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ των 28 για διάφορους δείκτες των συνθηκών διαβίωσης, όπως μεταξύ άλλων, η έκταση των ελλείψεων στέγασης, η ενεργειακή πενία και η υλική στέρηση. Ωστόσο, σε τομείς όπως η εκτίμηση της ποιότητας ορισμένων δημόσιων υπηρεσιών, οι υποψήφιες χώρες φαίνεται να βρίσκονται σε λιγότερο μειονεκτική θέση από ό, τι ορισμένα κράτη μέλη της Ανατολικής Ευρώπης, ιδίως μετά την οικονομική κρίση του 2008.
- Όσον αφορά τη δημογραφική δομή, ο πληθυσμός σε ορισμένες από τις υποψήφιες χώρες είναι σχετικά νεαρής ηλικίας (ιδίως στην Αλβανία και στην Τουρκία) σε σύγκριση με τα περισσότερα κράτη μέλη. Αυτό αντικατοπτρίζεται στις σχετικά καλές επιδόσεις τους σε μια σειρά δεικτών υγείας, παρόλο που οι δείκτες αυτοί είναι σημαντικά χαμηλότεροι για τις ομάδες ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας.
- Σε γενικές γραμμές, οι πολίτες στις υποψήφιες χώρες είναι αρκετά αισιόδοξοι για το μέλλον τους και ιδιαίτερα αισιόδοξοι για το μέλλον των επόμενων γενεών (με εξαίρεση την Τουρκία), ενδεχομένως εν μέρει λόγω της προοπτικής της ένταξης στην ΕΕ και του οφέλους που θεωρούν ότι θα αποκομίσουν από την ιδιότητα του κράτους μέλους της ΕΕ. Ωστόσο, η δημογραφική γήρανση και οι ιδιαίτερες δυσχέρειες και υλικές στερήσεις θα πρέπει να αναγνωριστούν ως προβλήματα, καθώς θα μπορούσαν να αποτελέσουν πρόκληση για το τρέχον θετικό κλίμα.
- Οι περισσότερες υποψήφιες χώρες παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τον φόρτο της οικιακής εργασίας και της εργασίας που σχετίζεται με την παροχή μέριμνας. Ενώ η ποιότητα των υπηρεσιών παροχής φροντίδας θεωρείται υψηλότερη από εκείνη άλλων δημόσιων υπηρεσιών, η διαθεσιμότητά τους ενδέχεται να μην είναι επαρκής για να καλύψει τις ελλείψεις στην εξισορρόπηση επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Η αλλαγή του τρόπου οργάνωσης της εργασίας και της ζωής μπορεί επίσης να εξαρτάται από τους τύπους των διαθέσιμων θέσεων εργασίας και το οικονομικό προφίλ της χώρας. Ωστόσο, οι χώρες δεν φαίνεται να προετοιμάζονται εκ των προτέρων για τέτοιες αλλαγές, καθώς η συμμετοχή των ενηλίκων σε προγράμματα κατάρτισης, είτε για επαγγελματικούς είτε για άλλους λόγους, είναι χαμηλή.
- Η κοινωνική συνοχή υφίσταται πιέσεις από πολλές απόψεις. Ορισμένες ομάδες αναφέρουν υψηλά επίπεδα κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και κακής ψυχικής υγείας. Σε αυτές περιλαμβάνονται ομάδες ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, άτομα με χαμηλό εισόδημα και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι γυναίκες. Επιπλέον, ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό ατόμων σε ορισμένες υποψήφιες χώρες αναφέρουν εντάσεις μεταξύ πλούσιων και φτωχών και μεταξύ διευθυντικών στελεχών και εργαζομένων. Οι εκτιμήσεις της εισοδηματικής ανισότητας σύμφωνα με τους δείκτες EQLS είναι σταθερά υψηλότερες στις περισσότερες υποψήφιες χώρες σε σύγκριση με τις εθνικές στατιστικές. Η διαπίστωση αυτή θα μπορούσε να δώσει πρόσθετη ώθηση για τη βελτίωση της μέτρησης της εν λόγω ανισότητας και τη χρήση των δεικτών αυτών στην αξιολόγηση των πολιτικών που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της ανισότητας.
- Υπάρχουν σχετικά μεγάλες διαφορές μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών όσον αφορά τόσο την ποιότητα ζωής όσο και την ποιότητα των δημόσιων και τοπικών υπηρεσιών. Αυτό αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για τις υποψήφιες χώρες με μεγάλους αγροτικούς πληθυσμούς. Στην έρευνα EQLS 2016 επισημάνθηκε με ιδιαίτερη έμφαση η έλλειψη διαθεσιμότητας υπηρεσιών ανακύκλωσης για τον αγροτικό πληθυσμό.
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής σε τοπικό επίπεδο στις υποψήφιες χώρες — τόσο στις αγροτικές όσο και στις αστικές περιοχές— ενδέχεται να προσκρούσει σε δυσκολίες λόγω της μεγάλης εμπιστοσύνης των πολιτών στους εθνικούς φορείς. Σε αντίθεση με ό,τι ισχύει στα περισσότερα κράτη μέλη, όπου η εμπιστοσύνη στις τοπικές αρχές είναι μεγαλύτερη από ό,τι στους εθνικούς φορείς, οι τοπικές αρχές δεν έχουν αυτό το σχετικό πλεονέκτημα στις υποψήφιες χώρες.

Περισσότερες πληροφορίες

Η έκθεση *Life and society in the EU candidate countries* (Η ζωή και η κοινωνία στις χώρες που είναι υποψήφιες για ένταξη στην ΕΕ) είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση <https://eurofound.link/ef18032>

Υπεύθυνος έρευνας: Tadas Leončikas

information@eurofound.europa.eu